

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **S. S., a.s.**, so sídlom v B., IČO: X., proti žalovanému **JUDr. M. M.**, notárovi, so sídlom v M., **o zaplatenie 25,68 € (773,50 Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 5 C 180/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. apríla 2007, sp. zn. 23 Co 351/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 27. apríla 2007, sp. zn. 23 Co 351/2006 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Ružomberok rozsudkom z 8. júna 2006, č.k. 5 C 180/2006-49 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni 773,50 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku; vo zvyšnej časti žalovaného príslušenstva (úrokov z omeškania) žalobu zamietol; žalobkyni nepriznal náhradu trov konania. Rozhodnutie vo vyhovujúcej časti odôvodnil tým, že osobou povinnou na zaplatenie úhrady za poskytnutú informáciu pre potreby dedičského konania je v zmysle ustanovenia § 91 ods. 4 zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v spojení s § 92 ods. 9 vety druhej tohto zákona notár, uvedená úhrada sa premietne do výšky hotových výdavkov notára, rovnako ako tomu je i v prípade nákladov na vyhotovenie znaleckého posudku pre potreby dedičského konania a iné. V konaní o dedičstve odmenu notára a jeho hotové výdavky uhrádza dedič, ktorý nadobudol dedičstvo, ktoré nie je predĺžené; v ostatných prípadoch platí trovy štát. Pri nepriznaní žalovaného príslušenstva vychádzal z toho, že by nebolo spravodlivé požadovať od žalovaného jeho zaplatenie pokiaľ nebude vyriešený základ sporu. O trovách konania rozhodol podľa § 150 O.s.p. vzhľadom na dôvody hodné osobitného zreteľa spočívajúce v povahe prejednávaného prípadu.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Žiline rozsudkom z 27. apríla 2007 sp. zn. 23 Co 351/2006 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol a žalovanému nepriznal náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že žalobkyňa nepredložila dôkaz, ktorým by preukázala správnosť vyúčtovanej sumy (773,50 Sk) a spôsob jej výpočtu. Ustanovenie § 92 ods. 9 zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách umožňuje za podanie správy požadovať úhradu nákladov, ktoré banke vzniknú. Či a v akej výške žalobkyni vznikli náklady pri podaní správy žalovanému, žalobkyňa nepreukázala. Pre posúdenie pasívnej legitímácie žalovaného (t.j. povinnosti zaplatiť žalobkyni úhradu za písomné poskytnutie správy) je rozhodujúce a právne významné ustanovenie § 38 ods. 1, 3 O.s.p. Žalovaný ako súdny komisár poverený súdom vykonaním úkonov v konaní o dedičstve nie je zástupcom strán, nevystupuje sám za seba, ale pri úkonoch vykonávaných v zmysle poverenia a na základe zákona vystupuje a koná za súd a v jeho záujme. Jeho povinnosťou bolo vykonať zistenie o zostatku na účte poručiťľa ku dňu smrti, pokiaľ tento údaj má slúžiť ako podklad rozhodnutia súdu. Aplikáciu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o náhrade trov konania v dedičskom konaní, nepovažoval na tento prípad za správnu. Náhradu trov konania úspešnému žalovanému nepriznal z dôvodu ich neuplatnenia.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu na základe podnetu žalobkyne podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie z dôvodu, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.) a rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Odvolací súd v rozpore s ustanovením § 212 ods. 1 a § 213 ods. 1 O.s.p. zmenil rozsudok prvostupňového súdu, pretože žalovaný počas celého konania nenamietal správnosť žalovanej istiny; táto nebola v konaní medzi účastníkmi sporná, keďže žalovaný sa bránil nedostatkom vecnej pasívnej legitímácie, že ako súdny komisár nie je povinný uvedenú náhradu zaplatiť. Z tohto dôvodu žalobkyňa nemala dôvod navrhovať ďalšie dôkazy na preukázanie správnosti výšky vyúčtovanej úhrady. V otázke výšky úhrady medzi účastníkmi nebol rozpor, súd prvého stupňa považoval výšku nároku za preukázanú a ďalšie dokazovanie v tomto smere nevykonával. Odvolací súd však takto zistený skutkový stav nerešpektoval a v rozpore s dôvodmi odvolania túto skutočnosť v odvolacom konaní preskúmaval, jeho konanie je postihnuté inou vadou v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p., ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Za správne nepovažoval ani právne posúdenie veci odvolacím súdom založené na závere o chýbajúcej pasívnej vecnej legitímácii

žalovaného. Z logického výkladu ustanovenia § 92 ods. 9 v spojení s ustanovením § 91 ods. 4 písm. a/ zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách vyplýva, že notár ako súdny komisár je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti zaplatiť banke úhradu za podanie správy o záležitostiach týkajúcich sa klienta, ktoré sú predmetom bankového tajomstva. Náklady za podanie správy zaplatené banke sú hotovými výdavkami notára ako súdneho komisára, na náhradu ktorých má nárok v zmysle § 18 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 31/1993 Z.z. Toto ustanovenie obsahuje len príkladný výpočet hotových výdavkov účelne vynaložených v súvislosti s vykonávaním činnosti súdneho komisára, pričom charakter výdavku na podanie správy z banky je totožný ako napríklad výdavok na znalecký posudok alebo preklad, ktoré notár vynakladá za účelom zistenia skutkového stavu dedičstva presne tak, ako za týmto účelom obstaráva správu od banky o stave majetku poručiteľa.

Žalobkyňa sa stotožnila s obsahom mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu účastníčky konania (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. a § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako boli v mimoriadnom dovolaní označené, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných vád uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na posúdenie dovolacích dôvodov uvedených výslovne v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vždy vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu je v danom prípade postihnuté procesnou vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. treba rozumieť taký závadný (zákonu sa priečiaci) procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Vady zakladajúce zmätočnosť súdneho konania, ktoré zaviniť súd svojím procesným postupom v rozpore so zákonom, spravidla vždy účastníkovi konania odnímajú možnosť konať pred súdom, pretože mu bránia v realizácii tých procesných práv, ktoré Občiansky súdny poriadok priznáva na účelné uplatnenie alebo bránenie práva proti druhej strane v spore. Vydanie zmätočného rozhodnutia bez ďalšieho nemá svoje právne opodstatnenie, a preto je vždy

nevyhnuté takéto rozhodnutie zrušiť najmä z hľadiska ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlače a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001, II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002, II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinstančnom konaní.

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008 – ďalej len O.s.p.).

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. dokazovanie vykonáva súd na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

Dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo v konaní najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci (§ 132 O.s.p.).

Podľa § 213 ods. 1, 2 O.s.p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 a 4. Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám.

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu

dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa, bez toho, aby vo veci vykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie).

Ak sa však odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je aj v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o opodstatnenosti žaloby, dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa.

Z obsahu zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom zo 17. apríla 2007 a 27. apríla 2007 (č.l. 73 a č.l. 75 spisu) vyplýva, že krajský súd na odvolacích pojednávaniach žiadne dokazovanie nevykonal. Samotné vyjadrenie (stanovisko) žalovaného k dôvodom svojho odvolania a stanovisko právneho zástupcu žalobkyne k podanému odvolaniu, formálne označené v zápisnici o pojednávaní ako „vypočutie“, nie je možné považovať za zopakovanie alebo doplnenie dokazovania v potrebnom rozsahu výsluchom účastníkov konania. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že podanie správy poverenou členkou senátu o doterajšom priebehu konania obsahujúce oboznámenie s obsahom rozsudku súdu prvého stupňa, odvolania žalovaného a vyjadrenie žalobkyne k odvolaniu, ktorá povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z ustanovenia § 215 O.s.p., nie je zopakovaním dokazovania v zmysle § 122 a nasledujúcich O.s.p. Odvolací súd si tak nezadovážil rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p.

V prejednávanej veci odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa zaujal názor, že žalobkyňa nepreukázala výšku nároku (výšku nákladov vynaložených na podanie správy vyúčtovanej faktúrou č. X. z 11. januára 2005 na sumu 773,50 Sk); z tohto dôvodu na rozdiel od súdu prvého stupňa pristúpil k právnemu vyhodnoteniu zisteného skutkového stavu

z vecného hľadiska a žalobu zamietol. Odvolací súd v porovnaní s rozsudkom súdu prvého stupňa založil svoj rozsudok na právnom závere o vecnej nedôvodnosti podanej žaloby. So zreteľom na priebeh a výsledky konania na súde prvého stupňa, ktorý výšku nároku nepovažoval za spornú a výlučne sa zaoberal (z právneho hľadiska) len otázkou vecnej pasívnej legitímácie žalovaného (t.j. či z hľadiska hmotného práva žalovanému svedčí povinnosť uhradiť žalobkyni žalovanú pohľadávku), po jej pozitívnom vyriešení, žalobe v časti istiny vyhovel, bolo legitímne očakávanie žalobkyne, že v odvolacom konaní bude prerokovávaná len otázka vecnej pasívnej legitímácie žalovaného, ktorá viedla súd prvého stupňa k záveru o opodstatnenosti podanej žaloby voči žalovanému, najmä ak odvolanie podané žalovaným sa obsahovo vymedzilo len na takúto otázku. Tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, bolo žalobkyni odňaté právo namietať správnosť (novo zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. Odvolací súd vyvodil svoj (iný) právny záver zo skutočností, ktoré súd prvého stupňa výslovne právne neposudzoval, resp. nevyhodnotil v neprospech žalobkyne, ani nepovažoval za potrebné (vzhľadom na nespornosť výšky nároku), pre takéto právne posúdenie, vykonať dokazovanie navrhované žalobkyňou; žalobkyňa teda už pri podávaní riadneho opravného prostriedku žalovaným nemala možnosť namietať a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa ohľadne vecnej stránky prípadu (dôvodnosti výšky nároku), tak ako ju vyhodnotil a právne uzavrel odvolací súd; žalovaná sa v dôsledku toho k samotným (iným) právnym záverom odvolacieho súdu nemala možnosť vyjadriť a predložiť prípadne aj také dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa nejavili významnými, avšak z hľadiska právnych záverov odvolacieho súdu boli rozhodujúce. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil žalobkyni realizáciu jej procesných práv, svojím postupom zaťažil konanie procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Znemožnenie realizácie procesných práv účastníka v takomto prípade je prakticky dôsledkom nerešpektovania zákonného princípu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania odvolacím súdom. Vzhľadom na dôvod (tzv. zmätočnosti založený v zmysle § 237 f/ O.s.p.), ktorý viedol k potrebe zrušiť rozsudok odvolacieho súdu, dovolaciemu súdu nebola daná možnosť zaoberať sa vecnou správnosťou rozhodnutia a pristúpiť k riešeniu otázky vecnej (hmotnoprávnej) pasívnej legitímácie.

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že procesný postup odvolacieho súdu zavŕšený dovolaním napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žaloba bola v časti 773,50 Sk zamietnutá, je zaťažený

vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p., existencia ktorej je vždy dôvodom pre zrušenie dovolaní napadnutého rozhodnutia. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil Krajskému súd v Žiline na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243b O.s.p.). Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozsudok odvolacieho súdu, dovolaciemu súdu nebola daná možnosť zaoberať sa vecnou správnosťou rozhodnutia (§ 243f ods.1 písm. c/ O.s.p.) ani ďalšími námietkami uvedenými v mimoriadnom dovolaní (§ 243f ods. 1 písm. b/).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. februára 2010

JUDr. Vladimír Magura, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská